

PM Rotel I (Dnr KS 2021/1403)

Namngivning av den nya slussanläggningen mellan Mälaren och Saltsjön

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Kommunstyrelsen fastställer *Victoriaslussen* som namn på den nya slussanläggningen mellan Mälaren och Saltsjön.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Arbetet med det nya Slussenområdet är ett mycket omfattande projekt som spänner över flera år och moment. Ett viktigt steg blir när den första delen av den nya slussanläggningen börjar att tas i bruk under våren 2022. Anläggningen kommer att innehålla en slusskanal samt kanaler och konstruktioner för att öka kapaciteten i vattenavtappningen mellan Mälaren och Saltsjön. Den kommer att avsevärt minska översvämningsrisken kring Mälarens stränder och säkerställa tillgången till rent dricksvatten för de drygt två miljoner människor som bor kring Mälaren. Anläggningen tar höjd för de klimatförändringar som förväntas leda till ökande nederbörd och högre vattenflöden och gör projektet till Stockholms stads största klimatanpassningsprojekt.

När den nya slussanläggningen snart börjar användas är det också lämpligt att ett officiellt namn för denna nya sluss tas i bruk för att skilja den från tidigare slusskonstruktioner. Stadsledningskontoret föreslår att detta namn blir *Victoriaslussen*, åsyftande Kronprinsessan Victoria. Namnet på den nya slussanläggningen passar väl in i såväl sitt historiska som framåtblickande sammanhang samt knyter väl an till kronprinsessans dokumenterat djupa engagemang för klimat- och miljöfrågor.

Beredning

Ärendet har initierats och beretts av stadsledningskontoret.

Mina synpunkter

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Kommunstyrelsen fastställer *Victoriaslussen* som namn på den nya slussanläggningen mellan Mälaren och Saltsjön.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 1 december 2021

ANNA KÖNIG JERLMYR

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed och Torun Boucher (båda V) enligt följande.

Vänsterpartiet anser att det högsta ämbetet och förtroendeuppdraget i en demokrati, statschefens, ska tillsättas enligt demokratiska principer. Med andra ord vill vi ha en folkvald statschef. Även om vi har respekt för Kronprinsessans engagemang i klimat- och miljöfrågor anser vi därför inte att den nya slussen ska namnges efter henne. Det är dessutom i staden inte kutym att nu levande personer namnger byggnader, gator och torg etc.

Remissammanställning

Ärendet

Skälen för ombyggnaden

Slussen är en central plats i Stockholm där Mälarens sötvatten rinner ut i Saltsjön. Det är också en trafiklösning och en plats som utgör en bred gräns mellan Gamla stan och Södermalm. Den nuvarande Slussen håller på att renoveras och byggas om och kommer när den är klar år 2025 att ha flera funktioner.

Slussen som trafikplats var tidigare hårt sliten och byggs därför om från grunden. I samband med detta anpassas området så att kollektivtrafik, gående och cyklister får större utrymme och området kring Slussen blir mer attraktivt att vistas på. Men Slussen är mer än en trafikplats, det är framför allt en mycket viktig anläggning för att hantera vattenflöden och även slussa båtar mellan Mälaren och Saltsjön. Ombyggnaden av Slussen kommer att i hög grad minska översvämningsrisken kring Mälarens stränder och innebära att avtappningskapaciteten mellan Saltsjön och Mälaren avsevärt förbättras. Det gör projektet till Stockholms stads största klimatanpassningsprojekt och säkerställer tillgången till rent dricksvatten för de drygt två miljoner människor som bor kring Mälaren.

Slusskanalen och den nya slussen

Den första slussen öppnades år 1642 för att möjliggöra för fartyg att ta sig upp i Mälaren. Den har sedan dess byggts om och förändrats nästan vart hundra år. Till följd av återkommande översvämningar började man under 1940-talet även att använda slussen för att reglera Mälarens vattennivå genom att vid behov öppna och stänga luckor och kanaler. Men översvämningsriskerna har genom åren trots det varit mycket höga och hotat bebyggelse, infrastruktur och Mälarens vattenkvalité.

Den nya slussen som nu byggs är därför en mycket mer omfattande anläggning än tidigare konstruktioner med fler och utökade funktioner. Förutom att vara en slusskanal där båttrafikens behov tillmötesgår så hanterar den nya anläggningen framför allt de ökade riskerna för översvämningar och höga vattenflöden i Mälaren som blir en följd av de kommande klimatförändringar som kan förutses. Projektet tar även stor hänsyn till andra aspekter, så som växt- och djurlivet kring Mälaren. Byggandet av denna nya anläggning för slussning och vattenreglering pågår och kommer att delvis börja tas i drift våren 2022. Hela anläggningen beräknas vara klar år 2024.

Tidigare slussar och dess namn

När den första slussen invigdes år 1642 regerade Drottning Kristina och den kallades därför Drottning Kristinas sluss. Den utgjordes av en 6,5 meter bredd kanal av sten och trä där vattnet reglerades med stora portar.

Redan i början av 1700-talet var den första slussen otillräcklig och Christofer Polhem fick i uppdrag att konstruera en ny sluss som var klar år 1755. Polhems sluss kallades den Röda slussen eftersom den hade fyra röda tegeltorn vid varje ände av slussen. År 1793 byggdes den om och fick en ny och större bro österut närmast Saltsjön då slussen också bytte namn till Blå slussen. Dagens benämning, Polhems sluss, började användas i efterhand.

Även dessa slussar blev efterhand otillräckliga och år 1845 fick järnvägspionjären Nils Ericsson i uppdrag att rita och konstruera en ny sluss vilken stod klar år 1850.

Även Nils Ericsons sluss som benämning började användas i efterhand – som ett sätt att hålla isär de olika historiska slussarna.

Den ökade båttrafiken gjorde att man redan i slutet av 1800-talet åter började se behovet av en ny sluss. År 1930 invigdes Hammarbyslussen i Årstaviken för att klara den ökade båttrafiken mellan Saltsjön och Mälaren, vilket minskade kraven på att anpassa en ny sluss mellan Gamla stan och Södermalm för de större fartygen. År 1935 var den nya Slussen klar, vars bilvägar ovanifrån såg ut som ett klöverblad. Samtidigt fastställdes för första gången ett officiellt namn på själva slusskanalen när stadsfullmäktige beslutade om ett stort antal namn inom hela området för Slussen (1935 utl. 179). Exempelvis fick Katarinahissen sitt officiella namn beslutat och den gång som bekläddes med gult kakel fick namnet ”Gula gången”. Själva slusskanalen som byggdes vid Karl Johans torg fick namnet Karl Johansslussen. Denna sluss används ännu idag i begränsad omfattning fram tills dess att den helt nya slussanläggningen kommer att tas i bruk, ett moment som nu börjar närma sig.

Beredning

Ärendet har initierats och beretts av stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 11 november 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetet med det nya Slussenområdet är ett mycket omfattande projekt som spänner över flera år och moment. Ett viktigt steg blir när den första delen av den nya slussanläggningen kommer att tas i bruk under våren 2022. Anläggningen kommer att vara en slusskanal men också innehålla kanaler och konstruktioner som tar hand om vattenavtappningen mellan Mälaren och Saltsjön i syfte att säkra tillgången till dricksvatten i Mälarenregionen och förhindra översvämningar.

När anläggningen snart börjar användas är det också lämpligt att ett officiellt namn för denna nya sluss tas i bruk för att skilja den från tidigare slusskonstruktioner. Stadsledningskontoret föreslår att detta namn blir *Victoriaslussen*, åsyftande Kronprinsessan Victoria. Slussanläggningen är Stockholms stads största klimatanpassningsprojekt och Victoriaslussen som namn på den nya slussanläggningen passar väl in i såväl sitt historiska som framåtblickande sammanhang. Det knyter även an till Kronprinsessans dokumenterat djupa engagemang för klimat- och miljöfrågor.

Stadsledningskontoret konstaterar följande avseende namngivningsfrågor i Stockholms stad. Ända sedan 1600-talet har ”Slussen” varit en inofficiell benämning på hela området mellan Gamla stan och Södermalmstorg. Däremot finns det historiskt ingen officiell, formaliserad namngivning av området och det finns ingen fastighetsbeteckning med namnet ”Slussen”. Den anläggning som nu ska namnges är en teknisk konstruktion, belägen i det större område som kallas Slussen, och vars syfte är vara en slusskanal och hantera vattenflöden mellan Mälaren och Saltsjön. Officiella namn på kvarter, gator och andra allmänna platser beslutas i Stockholms stad av stadsbyggnadsnämnden efter att de beretts av nämndens särskilda expertorgan i namnfrågor, namnberedningen. Tekniska konstruktioner av den art som beskriv i detta ärende ingår inte i namnberedningens ansvarsområde, utan hanteras av konstruktionens ägare, i detta fall genom kommunstyrelsen.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att fastställa Victoriaslussen som namn på den nya slussanläggningen mellan Mälaren och Saltsjön.